

Alma RAGAUSKAITĖ
Lietuvių kalbos institutas, Vilnius

XVII A. PIRMOSIOS PUSĖS KAUNO MIESTIEČIŲ ASMENVARDŽIŲ KILMĖ

Lietuvos miestiečių asmenvardžiai tirti nedaug¹.

Remiantis XVI a. Kauno vaito knygos užfiksuotais miestiečių įvardijimais buvo pradėti tirti kauniečių asmenvardžiai. Aptarti lietuviškos kilmės antroponimai, nagrinėtos jų slavinimo ir darybos problemos (plg. Ragauskaitė 1999: 145–158). Pastebėjus XVI a. kauniečių asmenvardžių kilmės, įvardijimo bei kt. specifinius dalykus, šia publikacija tęsiamas senojo Kauno miestiečių antroponimų tyrimas.

Šio straipsnio tikslas – aptarti XVII a. pirmosios pusės kauniečių asmenvardžių kilmę, suklasifikuoti juos šiuo požiūriu ir nustatyti skirtingos kilmės antroponimų kiekybinį santykį.

Antroponimija straipsniui rinkta iš XVII a. (1603–1629 m. magistrato ir vaito², 1604–1610 m. magistrato³, 1606–1608 m. vaito⁴, 1608–1616 m. mišrios vaito, suolininkų ir magistrato⁵ bei 1610–1622 m.,⁶ 1622–1640 m.⁷ suolininkų) Kauno miesto aktų knygų⁸. Šias savivaldos institucijų knygas rašė raštininkai lenkų ir lotynų kalbomis, tik 1610–1622 m. suolininkų knygoje dar pastebėti du nedideli įrašai vokiečių kalba⁹. Knygas sudaro vaito, suolininkų ir magistrato teismuose nagrinėtų bylų įrašai¹⁰. Didelė dalis minėtose knygose užrašytų asmenų yra lietuviai – tiek kauniečiai, tiek ir atvykėliai (plg. Kiaupa 1988: 28).

¹ Tyrimų apžvalgą žr.: Ragauskaitė 1999: 145–158. Be ten nurodytų darbų, dar plg.: Jonikas 1973: 201–216; Zinkevičius 1976: 125–131; 1977a: 93–101; 1977c: 151–156; Biržiška 1987.

² Vilniaus universiteto bibliotekos Rankraščių skyrius (toliau – VUBRS). F. 7. Nr. 13855.

³ Ten pat. F. 7. Nr. 13856.

⁴ Ten pat. F. 7. Nr. 13859.

⁵ Ten pat. F. 7. Nr. 13860.

⁶ Ten pat. F. 7. Nr. 13861.

⁷ Lietuvos valstybės istorijos archyvas (toliau – LVIA). F. SA. B. 13863.

⁸ Dar viena 1636–1646 m. Kauno magistrato aktų knyga saugoma Rusijos valstybės senųjų aktų archyve Maskvoje. F. 356. Ap. 1. B. 19588. Nebuvo galimybės šia knyga pasinaudoti.

⁹ VUBRS. F. 7. Nr. 13861. L. 257, 264–265.

¹⁰ Detaliai sudarytą šių šaltinių aprašą, kuriame nurodomos žinios apie dokumento saugojimo vietą, signatūrą, knygos būklę, įrašų kalbą, teisingą lapų eilę, publikacijas žr. Kiaupa 1973: 125–137; 1988: 40–45.

Visų pirma, svarbu išskirti kriterijus, kuriais remiantis būtų galima tiksliai nustatyti, kokie istorijos dokumentuose užrašyti antroponimai priskirtini Kauno miestiečiams. Analizei pasirinkti tokie šaltiniai, kuriuose yra pažymėta, kad kalbamasis asmuo priklauso miestiečių luomui¹¹, pvz.: *pan Stephan Dwilewicz mieszczanin kowień(ski)*¹² (MV 248)¹³, *Marcinowi Jurgiewiczowi mieszczaninu kowień(skiemu)* (naud.; MV 208)¹⁴, *Szymona Maciełowicza mieszczanina kowień(skiego)* (kilm.; MV 413), *Joannes Mikiewicz civis caunen(sis)* (MV 307), *honestus Stephanus Romeyko civis et textor caunen(sis)* (MV 271), *Jana Stankuna mieszczanina i szewca kowień(skiego)* (kilm.; MV 155), *uczciwy*¹⁵ *Maciey Szawlewicz mieszczanin kowieński* (VSM 341)¹⁶ ir kt.

Su miestiečių identifikavimo problema, tirdamas vilniečių asmenvardžius, susidūrė Z. Zinkevičius (plg. Zinkevičius 1977b: 46).

Kauno miestiečių įvardijimas šaltiniuose įvairuoja. Daugeliu atvejų jie užrašomi dviem asmenvardžiais, pvz.: *Georgy Biwilewicz* (VSM 25), *Francyszka Boniszka* (kilm.; MV 228), *Adama Dominikiewicz* (kilm.; MV 210), *Mikołaja Janowicza* (kilm.; MV 91), *Jakuba Jawgiela* (kilm.; MV 59), *Piotrowi Krzyczonowiczowi* (naud.; MV 378), *Jana Maciełowicza* (kilm.; MV 186), *Jacobus Węckowicz* (MV 75) ir t. t.

Pasitaiko įvardijimų ir trimis asmenvardžiais, pvz.: *Petrus Maciełowicz Bepirsztys* (S₂ 127), *Pawel Stanisławowicz Bubliss* (VSM 129), *Gaspar Jakubowicz Dawiota* (S₂ 218), *Joanni Stephanowicz Kropas* (S₂ 219), *Stanislaus Sczesnowicz Marmukna*

¹¹ Plačiau apie tai žr. Ragauskaitė 1999: 146.

¹² Istorijos dokumentuose užfiksuotos abreviatūros pildomos. Priešrašas pateikiamas skliaustuose.

¹³ 1603–1629 m. magistrato ir vaito knyga žymima *MV*, 1604–1610 m. magistrato knyga žymima *M*, 1606–1608 m. vaito knyga žymima *V*, 1608–1616 m. vaito, suolininkų ir magistrato knyga žymima *VSM* bei 1610–1622 m., 1622–1640 m. suolininkų knygos žymimos *S₁*, *S₂*. Visi pateikiami antroponimai yra metrikuoti. Prie kiekvieno jų skliaustuose nurodomas šaltinis ir po kablelio puslapio (ar lapo) numeris. Pateikiant asmenvardžius stengiamasi išlaikyti autentiškas, istorijos dokumentuose fiksuotas lytis. Paprastumo sumetimais pakeisti tik keli specifiniai rašmenys, t. y. *δ* – *d*, *ff* – *h*, *σ* – *s*.

¹⁴ Straipsnyje dažniau vartojami linksnių pavadinimų sutrumpinimai: *kilm.* – kilmininkas, *naud.* – naudininkas, *inag.* – įnagininkas. Kiti pasitaiko rečiau. Tai: *dgs.* – daugiskaita, *liet.* – lietuvių, *plg.* – palygink.

¹⁵ Čia laikomasi K. Lepszy'o, A. Wolffo nuomonės, kad miestiečių titulai ir kt. panašaus pobūdžio informacija teiktina pagal taisykles moderniais rašmenimis (plg. *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku* 1953: 30; Wolff 1957: 155–181).

¹⁶ Kaip matyti, kai kuriais atvejais asmenis įvardijančius antroponimus aiškiai galima atskirti nuo papildomų duomenų apie miestiečių pareigas, užsiėmimą, profesiją. Taip iš dalies išsprendžiama komplikota XVII a. pradžios antroponimijos kontekste apeliatyvinių prievardžių ir asmenvardžių skyrimo problema, aktuali ir šiame straipsnyje (plg. Zinkevičius 1977b: 59; Maciejauskienė 1991: 31). Juolab kad kai kurie specifiniai asmenų įvardijimai taip pat leidžia skirti šias dvi kategorijas, nes nurodo amato pavadinimą virtus asmenvardžiu, pvz.: *Maciey Hayduk Styrnik* (V 228), *Bartłomiej Haidukonis sżwiec* (VSM 239) ir kt.

(VSM 200), *Mathias Szymkiewicz Milkożientis* (S₁ 731), *Jacobus Augustynowicz Oszkopaltys* (S₂ 132), *Piotra Juriewicza Pieczugi* (kilm.; M 99), *Joani Hrehorowicz Raczkiewicz* (S₂ 237) bei kt.

Kauno miesto aktų knygas rašė raštininkai, kurių gimtoji kalba dažniausiai, matyt, buvo nelietuvių. Todėl miestiečių asmenvardžiai pateikti labai nevienodai. Kai kurie antroponimai užrašyti palyginti taisyklingai, pvz.: *Burba* (VSM 278), *Janeikis* (M 58), *Kabaldis* (VSM 244), *Kulnius* (S₂ 183), *Surwilis* (S₁ 804) ir kt.

Dalis kalbamųjų antroponimų yra suslavinti. Tai būdinga ir kitų istorijos šaltinių asmenvardžiams (dar plg. Būga 1958: 232–233; Falk 1963: 87–95; 1966: 3–8; Otrębski 1963: 267–286; Zinkevičius 1977b: 98–104; Ramonienė 1987: 5–8; Maciejauskienė 1990: 265; 1991: 172–178; 1993: 80; 1994: 16–53). Čia bus aptariamai pastebėti dažnesni fonetinės substitucijos atvejai bei antroponimų morfologijos slavinimas (galūnių nerašymas, lietuviškų patroniminių priesagų keitimas slaviškomis).

Aktų knygose pastebėti šie dažniausi garsų substitucijos atvejai:

a keičiama į *o*, pvz.: **Burbažentis – Burbožiečia* (kilm.; MV 358), **Krūmadantis – Krumodancia* (kilm.; V 238), **Margužis – Morgužia* (kilm.; V 118), **Mazgeikūnas – Možgieykuna* (kilm.; V 135), **Mateišiūnas – Mateysunos* (MV 413), **Mulka – Mulko* (V 66), **Spalis, *Spalys – Spolis* (VSM 219), **Steigvila – Steigvilo* (M 258), **Šimkūnas – Šymkunos* (MV 54), **Trumpaila – Trumpaylo* (MV 386), **Vilkadūravičius – Wilkodurowicz* (MV 100), **Virbaliūnas – Vierbalunos* (MV 189) ir kt.

ai keičiama į *oi* (*oy*), pvz.: **Gaiževskis – Goyzewski* (S₂ 132), **Ragaišis – Rogoiŝza* (kilm.; V 228), **Smailis, *Smailys – Smoilis* (S₂ 9), **Tarvainis – Tarwoin* (S₂ 28), **Žemaitis – Zemoytis* (S₂ 80) bei kt.

au keičiama į *ow*, pvz.: **Daugirdas – Dowgird* (M 181), **Gedgaudas – Gedgowd* (M 120), **Žostautavičius – Zastowtowicz* (kilm.; M 194) ir pan.

o keičiama į *a*, pvz.: **Beinoravičius – Beynarowicz* (MV 352), **Jogėlavičius – Jagielowicz* (V 302), **Norkevičius – Narkiewicz* 3 (MV 91, 329; S₂ 143)¹⁷ ir kt.

uo dažniausiai keičiama į *o*, pvz.: **Juodis, *Juodys – Jodis* 3 (S₁ 324; V 42; VSM 399), **Keliuotis – Kielotis* (VSM 558), **Plaukuotis – Plawkoc* (S₁ 733) ir kt.

š keičiama į *s*, pvz.: **Pagaikštis – Pagaikftis* (S₁ 350), **Šeškelis – ſeſkielowi* (naud.; MV 101), **Šiaudakūlis, *Šiaudakūlys – Saudokula* (kilm.; MV 334), **Šikšnis, *Šikšnys – Sikfnis* (MV 184), **Šiukšta – Siukŝta* (MV 94), **Šlubelis – flubella* (kilm.; MV 217) ir t. t.

Minėtus garsų keitimo kitais, dvibalsių monoftongizavimo atvejus, tirdamas Vilniaus šv. Jono bažnyčios 1602–1615 m. santuokų bei 1611–1616 m. krikšto registracijos knygų antroponimus, išsamiai aptarė Z. Zinkevičius (plg. Zinkevičius 1977b: 98–101).

¹⁷ Po asmenvardžio esantis numeris rodo asmenų, fiksuotų nurodytuose puslapiuose, skaičių.

Visose tiriamose XVII a. pirmosios pusės Kauno aktų knygose antroponimai yra rašomi ir su galūnėmis, ir be jų, pvz.: *Dawiotys* (MV 349), *Digris* (S₂ 212), *Dirda* (VSM 386), *Gniauždžius* (S₂ 9), *Gniaužius* (MV 196), *Kieyda* (MV 106), *Kielis* (M 41), *Łaukis* (VSM 368), *Maldžius* (MV 416), *Mulkus* (MV 102), *Palepis* (S₂ 203), *Peluksztis* (VSM 393), *Pempe* (VSM 260), *Placiakis* (VSM 324), *Podėygis* (MV 384), *Požera* (MV 376), *Puikis* (MV 68), *Raudis* (V 220), *Rymda* (VSM 152), *Rymsza* (V 95), *Rudis* (S₂ 26), *Stacikis* (MV 186), *Szawlis* (M 156), *Szukis* (MV 202) ir *Ginbutt* (MV 252), *Jaugiell* (S₁ 731), *Maniuk* (S₂ 155), *Niuk* (S₂ 191), *Sidor* (M 247), *Staciak* (VSM), *Tarwoin* (VSM 213), *Wiuk* (S₂ 221) ir kt.

Taip elgiamasi ir užrašant tuos pačius asmenvardžius: *Valentini Dziugas* (S₂ 126) – *Valentini Džiug* (S₂ 131), *Szymon Stankunos* (MV 78) – *Szymon Stankun* (MV 136), *Lucas Wierbalunis* (S₂ 186) – *Lucæ Wirbalun* (S₂ 7), *Grigier Weżelis* (V 172) – *Grigier Wezel* (V 172) bei kt.

Be galūnių paprastai rašomi asmenvardžiai su slaviškomis patroniminėmis priesagomis *-evič*, *-ovič*, pvz.: *Dwilewicz* 3 (S₁ 523; S₂ 249; VSM 72), *Łukaszewicz* 5 (M 521; MV 126, 262, 394; S₂ 55), *Markiewicz* (MV 160), *Mikolaiewicz* (S₂ 150); *Jodkowicz* (M 42), *Lenartowicz* 2 (MV 168; S₂ 110), *Michalowicz* 2 (S₁ 531; S₂ 18), *Więckowicz* (V 183) ir kt.; su slaviškomis *-sk-* tipo priesagomis, pvz.: *Juchnowski* (MV 81), *Romanowski* 3 (M 53; MV 408; S₂ 85), *Szymanowski* (VSM 252), *Worłowski* 4 (MV 228; S₁ 669; S₂ 104; V 101) ir pan.

Asmenvardžiai su lietuviškomis patroniminėmis priesagomis *-aitis*, *-onis*, *-ūnas* pastebimai dažniau užrašomi su galūnėmis, pvz.: *Kukaitis* (S₁ 522), *Macaytis* (S₁ 694), *Plikaitis* (VSM 120); *Burnionis* (MV 325), *Masonis* (S₁ 666), *Narbutonis* (MV 180), *Simonis* 3 (M 29; S₁ 28; S₁ 222); *Paciunas* (M 244), *Waytkunas* (VSM 160), *Werkunas* (MV 132) ir kt.

Pastebėta tik keliolika asmenvardžių su šiomis priesagomis, kurie užrašyti be galūnių: *Braidziun* (VSM 401), *Girdziun* (VSM 201), *Jankun* (S₁ 133), *Jafoic* (S₁ 450), *Koiaūn* (M 525), *Perkun* (S₁ 25), *Pirciun* (S₂ 144), *Szimkun* 2 (M 192; V 262), *Szymon* (MV 338), *Tomkun* (S₂ 142), *Wakarynays* (S₂ 137), *Wirbalon* (S₁ 694), *Wirbalun* (S₂ 7).

Kaip sąmoningo miestiečių asmenvardžių slavinimo paliudijimą, matyt, reiktų vertinti tokius atvejus, kai šalia bepiesaginio antroponimo užfiksuotas ir jo atitikmuo su slaviška priesaga. Aktų knygų kontekstas leidžia teigti, kad dažniausiai tai tuos pačius asmenis įvardijantys antroponimai, pvz.: *Valentinus Biwilis* (S₁ 495) – *Valentinus Biwilewicz* (S₁ 401), *Franciscus Bonisžko* (M 51) – *Franciscus Boniszkowicz* (M 104), *Georgius Budris* (M 497) – *Jerzy Budrewicz* (M 391), *Jan Burnižko* (VSM 65) – *Jan Burniżkiewicz* (VSM 265), *Tomasza Dulki* (kilm.; MV 414) – *Tomasz Dulkiewicz* (MV 72), *Fręc Gniaužius* (MV 196) – *Fręca Gniaużiewiczza* (kilm.; MV 394), *Jacobi Jaugiel* (S₁ 731) – *Jacobi Jawgielowicz* (S₁ 737), *Jana Jodžia* (kilm.; MV 246) – *Joannes Jodziejewicz* (MV

451), *Stanisław Kieloc* (VSM 363) – *Stanislawa Kielociewicza* (kilm.; VSM 297), *Jerzego Ludwika* (kilm.; V 48) – *Jerzego Ludwikowicza* (kilm.; V 114), *Adami Maniuk* (M 133) – *Adami Maniukiewicz* (M 133), *Nicolai Ragel* – *Nicolai Ragelowicz* (S₁ 639), *Jurgia Stegwila* (kilm.; MV 219) – *Jerzemu Stegwiłowiczowi* (naud.; MV 182), *Petri Steygwił* (S₂ 188) – *Piotrowi Steygwiłowiczowi* (naud.; S₂ 4) ir kt.

Dažniausiai, matyt, su slavinimu susiję ir tų pačių asmenvardžių lyčių su lietuviškomis ir su slaviškomis priesagomis užrašymai, pvz.: *Marcin Balciunaytys* (MV 217) – *Marcinowi Balciewiczowi* (naud.; MV 48), *Bartholomeum Gryszkaytis* (S₁ 119) – *Bartholomeum Gryskiewicz* (S₁ 318), *Joannes Koiałun* (M 525) – *Joannes Koiałowicz* (M 27), *Piotra Maciulonia* (kilm.; VSM 489) – *Piotru Maciulewiczu* (naud.; VSM 489) – *Piotr Maciulowicz* (VSM 489), *Jana Stankuna* (kilm.; MV 155) – *Jana Stankiewicz* (kilm.; MV 331), *Michaeli Szymkun* (S₁ 128) – *Michaeli Szymkiewicz* (S₁ 686) bei kt.

Pateikti duomenys liudija, jog XVII a. pirmosios pusės Kauno miestiečių asmenvardžiai buvo įvairiai slavinami. Lyginant su XVI a. antrosios pusės situacija¹⁸ galima pastebėti, kad kalbamuoju laikotarpiu asmenvardžių slavinimas yra žymiai intensyvesnis.

Iš tiriamų XVII a. pirmosios pusės Kauno aktų knygų išrašyta 1463 skirtingų asmenų – Kauno miestiečių – dvinariai įvardijimai¹⁹. Pirmieji tokio įvardijimo nariai yra krikščioniški vardai. Antrieji – pavardės ar jas pavaduojantys asmenvardžiai. Kaip tik antrieji dvinario įvardijimo asmenvardžiai yra tyrimo objektas. Jų yra 1463. Kilmės požiūriu išskirtos šios grupės: lietuviškos kilmės asmenvardžiai ir nelietuviškos kilmės asmenvardžiai. Škirstant laikytasi V. Maciejauskienės nuomonės, kad lietuviškos kilmės asmenvardžiai yra tik tie, kurie kilę „iš genetiškai savų lietuvių kalbos žodžių“ (Maciejauskienė 1997a: 109).

Ne visuomet tiriamus antroponimus įmanoma priskirti vienai ar kitai minėtai grupei. Todėl buvo papildomai išskirta dar viena asmenvardžių grupė – k i t i a s m e n v a r d ž i a i. Apie šių asmenvardžių kilmę dėl autentiškos lyties nustatymo sunkumų, ekstralingvistinių faktorių ar kitokių priežasčių nieko aiškaus negalima pasakyti. Šiai grupei priskirti ir tokie antroponimai, kurių kilmę galima interpretuoti keleriopai, o galimos etimologijos kai kada yra beveik lygiavertės.

Vertinant asmenvardžių kilmę čia daugiausia remtasi „Lietuvių pavardžių žodynu“, M. Gottschaldo, K. Brechenmacherio, E. Fraenklio, M. Birylos,

¹⁸ Plačiau apie tai žr. Ragauskaitė 1999: 146–147.

¹⁹ Kai kurios Kauno vaito teismo bylos būdavo perduodamos kitos institucijos teismui (plg. Kiaupa 1988: 28). Ne visais atvejais įmanoma tai tiksliai pasekti. Tad turėtina omenyje tam tikra skaičiavimo paklaida.

H. Bahlowo, Z. Zinkevičiaus, K. Kuzavinio ir B. Savukyno, B. Unbegauno bei kt. darbais²⁰.

Straipsnyje pateikiami XVII a. pirmosios pusės Kauno miestiečių asmenvardžiai nerekonstruojami. Tai kompaktiškesnis pateikimo būdas. Atstatant visų asmenvardžių lytis į bendrinę kalbą labai išsiplėstų straipsnio apimtis.

Lietuviškos kilmės asmenvardžiai

Tarp tiriamų XVII a. pirmosios pusės Kauno miestiečių 1463 antroponimų aktų knygoje užfiksuoti 400 yra lietuviškos kilmės. Tai sudaro 27% visų aptariamų antroponimų. Jie dar detaliau suklasifikuoti į tris pogrupius: lietuvių senuosius dvikamienius asmenvardžius ir iš jų sudarytus patronimus, dvikamienių antroponimų trumpinius bei pastarųjų priesaginius vedinius ir pravardinės kilmės asmenvardžius.

Tarp aptariamų lietuviškos kilmės antroponimų 43 yra tokie, kuriuos galima priskirti lietuvių seniesiems dvikamieniams asmenvardžiams bei iš jų sudarytiems patronimams. Tai sudaro apie 11% visų lietuviškos kilmės antroponimų: *Beynarowicz* (MV 352), *Biwil* (S₂ 172), *Biwilewicz* 3 (MV 61; S₁ 137; S₂ 218), *Biwilewicz* 2 (kilm.; V 103; VSM 194), *Biwilowi* (naud.; MV 168), *Dawiotys* (MV 349), *Dowgird* (M 181), *Eygird* (S₂ 169), *Geystorowi* (naud.; V 103), *Giedgowl* (M 120), *Ginbutt* (MV 177), *Jagiellowicz* (V 302), *Jaugila* (kilm.; V 191), *Jawgiela* (kilm.; MV 59), *Jawgiellowicz* (S₁ 737), *Josudowiczowi* (naud.; MV 377), *Jowafzaytis* (V 13), *Narbutonis* (MV 180), *Norgetowicz* (kilm.; MV 352), *Radwilaytis* (VSM

²⁰ Plg. *Lietuvių pavardžių žodynas* 1, Vilnius: Mokslas, 1985; 2, Vilnius: Mokslas, 1989; Gottschald M. *Deutsche Namenkunde. Unsere Familiennamen nach ihrer Entstehung und Bedeutung*, Berlin: Verlag Walter de Gruyter u. Co, 1954; Brechenmacher K. J. *Etymologisches Wörterbuch der Deutschen Familiennamen* 1, Limburg a. d. Lahn.: C. A. Starke Verlag, 1960; 2, Limburg a. d. Lahn.: C. A. Starke Verlag 1963; Fraenkel E. *Litauisches etymologisches Wörterbuch* 1, Heidelberg-Göttingen: Carl Winter, Universitätsverlag, 1962; 2, Heidelberg-Göttingen: Carl Winter, Universitätsverlag, 1965; Бірыла М. Б. *Беларуская антрапанімія*, Мінск: Навука і тэхніка, 1966; Bahlow H. *Deutsches Namenlexikon*, München: Keyzersche Verlagsbuchhandlung, 1967; Rospond S. *Słownik nazwisk śląskich* 1, Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich-Wydawnictwo, 1967; Бірыла М. Б. *Беларуская антрапанімія*, Мінск: Навука і тэхніка, 1969; Rospond S. *Słownik nazwisk śląskich* 2, Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich-Wydawnictwo, 1973; Zinkevičius Z. *Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje*, Vilnius: Mokslas, 1977; Сталтмане В. Э. *Латышская антропонимия. Фамилии*, Москва: Наука, 1981; Бірыла М. Б. *Беларуская антрапанімія*, Мінск: Навука і тэхніка, 1982; Salys A. *Mūsų lietuviškieji vardai. – Raštai* 2, Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 1983, 267–284; Kuzavinis K., Savukynas B. *Lietuvių vardų kilmės žodynas*, Vilnius: Mokslas, 1987; Unbegaun O. B. *Русские фамилии*, Москва: Прогресс, 1989; *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych* 1–10, Kraków: Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego, 1992–1994; *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, Kraków: Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego, 1995.

301), *Radwiłowicz* (MV 101), *Radwiłowicza* (kilm.; V 258), *Radwiłowiczowi* (naud.; V 145), *Skirmant* 2 (MV 385; S₁ 341), *Stegwił* (S₂ 32), *Stegwiłowiczowi* (naud.; MV 182), *Steigwił* (S₂ 188), *Steigwiło* (M 154), *Surwilis* (S₁ 804), *Tarwain* 5 (MV 10; S₁ 614; S₂ 28; V 292; VSM 213), *Wimbaraiciowi* (naud.; V 58), *Wiżgirda* (kilm.; VSM 75), *Woyzbutonis* (MV 64), *Zastowtowicza* (kilm.; M 194).

Šaltiniuose surasti tik 30 (~8% visų lietuviškos kilmės asmenvardžių) Kauno miestiečių antroponimai, kuriuos galima sieti su lietuvių senųjų dvikamienių asmenvardžių trumpiniais ir jų priesaginėmis vediniais²¹: *Darguza* (kilm.; MV 61), *Gierdziunowicz* (MV 38), *Girdžiuna* (kilm.; V 8), *Maniuk* 4 (M 133; S₁ 198, 351; S₂ 155), *Maniuka* (kilm.; MV 350), *Maniukiewicz* (S₁ 433), *Maniukiewicz* 2 (kilm.; MV 65; V 101), *Narkiewicz* 3 (MV 91, 329; S₂ 143), *Narkun* 2 (S₁ 615; S₂ 77), *Narkuna* 2 (kilm.; V 172; VSM 425), *Narkunowi* (naud.; MV 353), *Narkunowiczowi* (naud.; MV 101), *Naruszayciowi* (naud.; MV 427), *Naruszewicza* (kilm.; V 151), *Rymda* 2 (M 391; VSM 152), *Rymkowi* (naud.; V 27), *Rymkowicz* (VSM 243), *Romeyko* 2 (MV 271, 273), *Romeykowicz* (MV 349).

Tarp tiriamų lietuviškos kilmės Kauno miestiečių asmenvardžių daugiausia yra pravardinės kilmės antroponimų. Jie sietini su konkrečiais lietuvių kalbos daiktavardžiais, būdvardžiais bei veiksmažodžiais. Jų yra 327, tai sudaro 81% lietuviškos kilmės asmenvardžių: *Balciewicz* (S₂ 177), *Balciunaytis* (MV 217), *Berankiszka* 2 (kilm.; V 220; VSM 153), *Berankiszkis* (VSM 438), *Berankowicz* (M 561), *Braidziejewicz* 2 (V 39; VSM 74), *Braidziun* (VSM 401), *Bryzga* (kilm.; MV 432), *Brizgia* (kilm.; V 140), *Bublinjskiego* (kilm.; VSM 261), *Budris* (M 497), *Burba* 3 (MV 19; S₁ 731; S₂ 108), *Burbela* (kilm.; V 17), *Burbely* 3 (kilm.; V 28, 70; VSM 424), *Burboni* (kilm.; S₁ 661), *Burbowicz* (MV 364), *Burbožiečia* 2 (kilm.; MV 42, 358), *Burbulis* 2 (MV 69; S₂ 142), *Burnionis* (MV 325), *Burnifka* (kilm.; VSM 507), *Burniszka* (kilm.; V 167), *Burniszkievicz* 2 (V 207; VSM 265), *Burniszko* 3 (MV 155, 212; S₂ 215), *Burniszkowi* (naud.; VSM 217), *Burnifzkowicz* (kilm.; V 92), *Dagiel* (MV 308), *Dagielis* (S₁ 684), *Daukfiewicz* (V 145), *Dawxia* (kilm.; MV 171)²², *Dydonia* (kilm.; MV 254), *Dregniowicz* (kilm.; V 122), *Dregniu* (naud.; V 122), *Dryzna* (S₂ 242), *Dryzniewicz* (S₂ 249), *Dulki* (kilm.; MV 414), *Dwilewicz* 2 (S₁ 523; VSM 72), *Dwilewicz* 3 (kilm.; MV 147, 350; V 112), *Dwilonis* (MV 132), *Dwilowicz* (MV 307), *Dwiłowiczowie* 4 (dgs. V 247; VSM 79), *Dwilzencia* (kilm.; VSM 145), *Džiuga* (kilm.; MV 160), *Džiugas* (S₂ 126), *Džiutėla* (VSM 52), *Džiutėly* 2 (kilm.; S₂ 52, 62), *Džiutėłowicz* (kilm.; MV 49), *Gaidelis* (V 272), *Gayzewski* 3 (MV 128; S₁ 402; S₂ 132), *Girulowi* (naud.; V 266), *Gniauzdžius* (S₂ 9), *Gniauziewicz* (kilm.; MV 394), *Gniauzius* (VSM 137),

²¹ Dėl šių asmenvardžių kiekio ir vietos lietuvių vardyne žr. Ragauskaitė 1999: 150–151.

²² V. Mažiulis mano, kad asmenvardis *Daukšā* yra priesagos -šā (-šas) darinys, bet jis atsirado ne kaip vedinys iš liet. *daug*, o kaip priesaginis trumpinys dvikamienių asmenvardžių iš jų sando *daug-*, plg. *Daug-vydas* ir pan. (Mažiulis 1998: 154; 1999: 30).

Grasztela (kilm.; V 301), *Greyciuna* (kilm.; MV 231), *Grykpelis* (VSM 279), *Grykpell* (S₁ 674), *Grykpells* (MV 185), *Gudaytys* (MV 87), *Gulbina* (kilm.; MV 125), *Gulbiniewiczza* (kilm.; V 158), *Gulbinowicz 2* (S₂ 270; V 278), *Jedko* (V 304), *Jodykloniowi* (naud.; V 221), *Jodiklonis* (V 126), *Jodis 3* (S₁ 324; V 42; VSM 399), *Jodka* (MV 112), *Jodkiewicz* (V 30), *Jodkiewiczza* (kilm.; V 110), *Jodkowicz* (M 42), *Jodoklonis* (S₂ 67), *Jodzia 2* (kilm.; MV 246, 337), *Jodziewicz 2* (V 174; VSM 120), *Jodziewiczza* (kilm.; V 247), *Kabaldis* (VSM 244), *Kieyda 3* (MV 102; S₁ 495; V 191), *Kiela* (kilm.; M 63), *Kielewicz* (MV 448), *Kielmutys* (MV 355), *Kieloc 2* (M 118; S₂ 116), *Kielocia* (kilm.; V 274), *Kielociiewiczza* (kilm.; VSM 297), *Kielotis* (VSM 558), *Kieluciewicz* (VSM 257), *Kiernowicz* (VSM 493), *Kiernowski* (M 566), *Kierotis* (M 5), *Kierutis* (V 236), *Kinka* (kilm.; MV 109), *Kiszkielżencia* (kilm.; VSM 393), *Koiała* (S₁ 267), *Koiało 2* (M 576; V 217), *Koiallowicz 2* (MV 179; S₂ 116), *Koiałowi* (naud.; VSM 200), *Koiałun* (M 525), *Koyrewicz* (V 10), *Krauielis* (V 185), *Krumadantis* (M 507), *Krumodancia* (kilm.; V 238), *Krumodenc* (S₂ 18), *Krutynaytys* (MV 312), *Krutynionis* (MV 224), *Kukaitis* (S₁ 522), *Kulnius* (S₂ 183), *Kumpaycia* (kilm.; V 3), *Łatwionis* (MV 430), *Laudan/ki 3* (MV 46; V 30; VSM 236), *Łauka* (kilm.; VSM 368), *Lenkiewicz* (MV 282), *Makfztela* (S₂ 215), *Maldzius 2* (MV 416; V 259), *Marguzis 2* (M 43; VSM 60), *Mażgieyka* (MV 332), *Mażgieyko* (VSM 451), *Mergabernia* (kilm.; MV 74), *Mielkożęcia* (kilm.; V 136), *Milczunowicz* (MV 401), *Morguzia* (kilm.; V 118), *Możgieykuna* (kilm.; V 135), *Mulka* (MV 154), *Mulko 2* (V 66; VSM 294), *Mulkus* (MV 102), *Munius* (S₂ 223), *Nagieliewicz* (MV 243), *Niuk 2* (S₁ 511; S₂ 191), *Norżencia* (kilm.; VSM 256), *Ożelis* (V 8), *Pagaykfcia* (kilm.; S₂ 62), *Pagaykfczia* (kilm.; V 16), *Pagaykftis* (S₁ 350), *Pagaiksztis* (M 39), *Palepis* (S₂ 203), *Pafuszewicz* (S₁ 729), *Pelukscia* (kilm.; S₁ 73), *Peluksztis* (VSM 393), *Pempe* (VSM 260), *Perdonis* (S₂ 137), *Perkun* (S₁ 25), *Perkunelis* (MV 216), *Perkunowicz* (MV 62), *Pierdaytis* (S₁ 365), *Pierdonia* (kilm.; MV 311), *Pilwelowicz* (MV 348), *Pircium* (S₂ 144), *Placiakis* (VSM 324), *Plakaytis* (S₁ 52), *Plaukocia 2* (kilm.; S₂ 125; V 168), *Plaukocz 2* (MV 12; S₁ 340), *Plawkoc 2* (VSM 193; S₁ 565), *Plikaitis* (VSM 120), *Plikiem* (inag.; V 289), *Plikożentis* (V 426), *Polukftys* (MV 108), *Prypirtinis* (VSM 212), *Probul* (S₂ 75), *Probula* (kilm.; VSM 131), *Puykaycia* (kilm.; MV 238), *Puikis* (MV 68), *Pukieniewicz* (V 248), *Pukienowicz* (V 233), *Pumpuc* (VSM 159), *Pumpucia* (kilm.; V 64), *Pumpuciewicz* (V 175), *Pumpucz* (S₁ 174), *Purela* (kilm.; MV 184), *Puslewicz* (V 247), *Puſplicka* (kilm.; MV 298), *Puszle* (kilm.; V 304), *Ragelewicz* (MV 58), *Ragella* (kilm.; MV 313), *Ragełowicz* (S₁ 639), *Ragiel* (S₂ 189), *Raudonia* (kilm.; V 253), *Raudosz* (VSM 544), *Raudożentis* (V 268), *Raupsia* (kilm.; V 34), *Rawdonkaklowam 2* (dgs. naud.; M 39), *Rawdoż* (M 105), *Rażel 3* (MV 206; V 108; VSM 222), *Rażelewicz* (MV 72), *Rażelowi* (naud.; MV 258), *Rażelowicz* (MV 67), *Rymsza 2* (V 91, 95), *Rymszy* (kilm.; S₂ 52), *Rogoiſza* (kilm.; V 228), *Rudenaytys* (MV 231), *Rudys 4* (MV 65, 419; S₁ 62; S₂ 26), *Rugena* (kilm.; MV 216), *Rukieniewicz* (V 239), *Rusteika* (V 282), *Saldziuna* (kilm.; V 266), *Saudokula* (kilm.; MV 334), *Sautela* (kilm.; V 62), *Sawodonia* (kilm.; V 167),

Septinplaukiowi (naud.; VSM 114), *Seškielowi* (naud.; MV 101), *Sikfnis* (MV 184), *Sileykis* (MV 183), *Siukšta* (MV 94), *Skilandžiuna* (kilm.; MV 201), *Slubella* (kilm.; MV 217), *Slubellowicz* 2 (MV 290, 325), *Smoilewicz* (VSM 358), *Smoilewiczu* (naud.; V 197), *Smoilinis* (V 190), *Smoilis* (S₁ 9), *Smoilowicz* (MV 35), *Spalewicz* (V 29), *Spolis* (S₁ 219), *Srogaitis* (VSM 382), *Srogowicz* (V 69), *Staciakia* (kilm.; VSM 43), *Stacikis* (MV 186), *Stangielewicz* (MV 57), *Steybutowicz* (MV 388), *Strebeyko* (MV 181), *Szawla* (kilm.; V 69), *Szawlewicz* 4 (MV 170, 217; S₂ 78; V 31), *Szawlis* (M 143), *Szłubel* (VSM 266), *Szłubelis* (V 176), *Szmoilis* (S₁ 797), *Sznukielewicz* (S₂ 144), *Szukaitis* (M 23), *Szukia* (kilm.; MV 202), *Szukiewicz* (MV 238), *Szukiewiczą* (kilm.; MV 251), *Szukis* 5 (MV 66, 78, 202; S₂ 166; V 104), *Szwairaitis* (VSM 262), *Szweplunis* (M 510), *Trylapaytis* (VSM 354), *Trylupem* (inag.; V 169), *Trumpaylo* (MV 386), *Wakarynays* (S₂ 137), *Wakarinaytis* 3 (M 524; V 177, 225), *Wakarnaytis* (V 153), *Webrela* (kilm.; VSM 219), *Wergelowicz* (M 497), *Werkowicz* (MV 62), *Werkunas* (MV 132), *Werfelaytis* (MV 32), *Weżela* 2 (kilm.; MV 104; VSM 382), *Weżelis* (V 172), *Wierbaszewiczow* 3 (dgs. kilm.; V 9), *Wilkodurowicz* 3 (MV 100; V 162; VSM 111), *Wirbalewicz* (MV 433), *Wirbalon* 2 (S₁ 694; S₂ 138), *Wirbalun* (S₂ 7), *Wiuk* (S₂ 221), *Wiżbołowicza* (kilm.; S₁ 287), *Worłowski* 4 (MV 228; S₁ 669; S₂ 104; V 101), *Worłowskiego* (kilm.; V 274), *Zebrela* (kilm.; V 49), *Zebriš* (VSM 155), *Zeimelis* (V 293), *Zemaicia* (kilm.; V 287), *Zemaitela* 2 (kilm.; V 255; VSM 90), *Zemaitelowego* (kilm.; V 34), *Zemoytaycia* (kilm.; MV 433), *Zemoytel* (S₂ 129), *Zernelis* (MV 392), *Zylaytis* (MV 149), *Zyrnela* (kilm.; MV 235).

Šis gausus kauniečių pravardinės kilmės asmenvardžių sluoksnis vertintinas kaip universali XVII a. pirmosios pusės miestiečių ir kitų luomų istorinės antroponimijos konteksto ypatybė (plg. Maciejauskienė 1991: 243). Kalbamojo laikotarpio pradžioje vilniečiai taip pat turėjo daug tokios rūšies asmenvardžių (plg. Zinkevičius 1977b: 231).

Nelietuviškos kilmės asmenvardžiai

Tiriamose Kauno aktų knygose užfiksuoti 948 (65% visų aptariamų) nelietuviškos kilmės kauniečių antroponimai. Jie suskirstyti į tris pogrupius: asmenvardžiai, kilę iš krikščioniškų vardų, slaviški apeliatyvinės kilmės antroponimai ir germaniškos kilmės asmenvardžiai.

Tarp nelietuviškos kilmės kauniečių asmenvardžių daugiausia kilusių iš krikščioniškų vardų. Jų yra 523. Tai sudaro 55% visų nelietuviškos kilmės antroponimų²³, pvz.: *Adamowicz* 2 (MV 123, 182), *Alechnaytis* (S₂ 117), *Aleknowicz* (V 24), *Alexandrowicz* 3 (MV 229; S₂ 191; VSM 25), *Alexandrowicza* (kilm.; MV

²³ Trumpumo sumetimais čia pateikiami ne visi, o tik didžioji dalis kalbamosios grupės asmenvardžių.

429), *Alexandrowiczow* 2 (dgs. kilm.; VSM 218), *Ambrozeiewicz* (MV 60), *Ambrozeiowicz* 2 (MV 387, 430), *Andruszkowicz* (kilm.; V 231), *Andrzejewicz* 3 (M 534; V 68, 301), *Andrzejewicza* (kilm.; V 32), *Andrzejewiczowi* (naud.; V 297), *Andrzejowicz* 2 (MV 63; S₂ 173), *Andrzejowicza* (kilm.; MV 72), *Antoniewicz* 2 (MV 160; S₂ 126), *Antoniewicz* (kilm.; S₂ 29), *Antonowicz* (S₁ 612), *Antonowicza* 3 (kilm.; V 136, 195, 269), *Augustynowicz* (S₂ 130), *Augustynowiczowi* (naud.; MV 388), *Banifsko* (V 10), *Bartkiewicz* (VSM 212), *Bartkonis* (S₁ 579), *Bartkunayciem* (inag.; MV 249), *Bartłomieiewicz* (VSM 317), *Bartoszewicz* 2 (kilm.; V 383; VSM 204), *Bartoszewiczowi* (naud.; VSM 204), *Bernatowicz* 4 (M 129, 548; MV 92; VSM 39), *Boniszka* 2 (kilm.; MV 133; S₁ 93), *Boniszkowicz* 2 (M 104; S₂ 107), *Casparowicz* (M 366), *Casprowicz* 3 (M 366, 369, 562), *Chomicz* (S₂ 247), *Chrczonowicza* 2 (kilm.; S₂ 29; VSM 379), *Conradowicz* (S₁ 138), *Danielowiczowi* (naud.; MV 173), *Daniłowicz* (V 229), *Dominik* (M 39), *Dominikiewicz* 4 (M 99; MV 13; S₁ 448; S₂ 6), *Dominikowicz* 3 (MV 105; S₁ 46; V 25), *Gasparowicz* (S₁ 25), *Grigierowicz* 3 (MV 60; V 158; VSM 50), *Grygielwicz* (kilm.; VSM 21), *Grygonis* (MV 155), *Grigorowicz* (S₁ 14), *Grygowicz* 2 (kilm.; V 30, 136), *Grygowiczem* (inag.; V 32), *Grygowiczowi* (naud.; VSM 458), *Gryskiewicz* (kilm.; MV 124), *Griszkaitis* 2 (M 141; S₁ 119), *Gryfzkiewicz* 2 (S₁ 180; V 12), *Hrehorowicza* (kilm.; VSM 43), *Hryskaytis* (S₁ 180), *Hryszkiewicz* 2 (M 97; VSM 398), *Jwanowicz* 2 (S₁ 43; VSM 209), *Jwanowicza* (kilm.; V 4), *Jakonis* (MV 378), *Jakstowicz* (M 137), *Jakubowicz* 4 (kilm.; V 14, 126, 130; VSM 417), *Jakubowiczem* (inag.; VSM 167), *Janczykiewicz* (MV 52), *Janeikis* (M 58), *Jankun* 3 (M 31; S₁ 89, 133), *Janowicz* 5 (kilm.; MV 159, 371; V 43, 203; VSM 186), *Jarmolowicz* (MV 174), *Jasoc* (S₂ 174), *Jasocia* (kilm.; M 95), *Jasoiciowi* (naud.; VSM 325), *Jasoitis* (S₁ 480), *Jędruszkowicza* (kilm.; VSM 161), *Jędrzejewiczem* (inag.; V 58), *Jędrzejowicz* 2 (M 221; V 221), *Jononis* 2 (VSM 353, 396), *Jozefowicz* 2 (MV 240, 243), *Juchnowicz* 3 (S₁ 735; S₂ 7; VSM 246), *Juchnowicza* (kilm.; MV 64), *Juchnowski* 3 (MV 81; S₁ 625; VSM 375), *Junayciem* (inag.; V 58), *Jurczun* (MV 379), *Jurewicz* (S₂ 225), *Jurgielewicz* (MV 62), *Jurgielis* 2 (MV 104, 231), *Jurgiewicz* 2 (kilm.; MV 139, 332), *Jurgiewiczem* (inag.; MV 371), *Jurgiewiczowi* 2 (naud.; MV 425; V 170), *Juriewicz* 3 (MV 101, 226; VSM 446), *Juriewicz* 2 (kilm.; M 583; V 259), *Juriewiczem* (inag.; V 122), *Jurionis* (M 153), *Kasperowicz* 2 (VSM 254, 346), *Kasprowicz* 3 (MV 418; S₁ 24; V 203), *Kasprowiczowi* (naud.; V 218), *Kazen* (S₂ 22), *Kazena* (kilm.; MV 246), *Kirel* (VSM 353), *Kondratowicz* (M 532), *Kotkun* (M 96), *Krzyżonowicz* 6 (M 145; MV 138, 420, 442; S₁ 528; S₂ 83), *Krzyżtofowicz* (MV 68), *Lawrynowi* (naud.; S₂ 244), *Lawrynowicz* 5 (M 258, 448; MV 412, 422; S₂ 244), *Lawrynowicza* 2 (kilm.; M 521; MV 358), *Lenartowicz* 2 (MV 168; S₂ 110), *Lenartowiczowi* (naud.; MV 190), *Ludkuna* (kilm.; VSM 243), *Ludwika* (kilm.; V 48), *Ludwikiewicz* (M 517), *Ludwikowiczowi* (naud.; V 186), *Łukasiewicz* 5 (M 521; MV 126, 262, 394; S₂ 55), *Łukaszewicza* (kilm.; V 22), *Lukianowiczowi* (naud.; MV 418), *Macaytis* (S₁ 694), *Maciejewicz* 4 (kilm.; MV 65; S₁ 700; S₂ 166; VSM 277), *Maciejowicz* 5

(kilm.; MV 186, 410, 413, 418; S₂ 227), *Macieiowiczowi* (naud.; V 213), *Macieiowiczu* (naud.; S₂ 162), *Maciul* (VSM 88), *Maciulewiczu* (naud.; VSM 489), *Maciulowicz* (S₁ 505), *Mackieiowiczowi* (naud.; V 188), *Marcinowicz* 3 (M 254; S₁ 140; V 240), *Marcinowicza* 2 (kilm.; MV 208; VSM 121), *Marcinowiczem* (inag.; V 43), *Markiewicz* (MV 160), *Markiewiczem* (inag.; VSM 396), *Markowicz* (VSM 480), *Markusz* (MV 362), *Masieiewicz* (V 216), *Masiewicz* (VSM 244), *Masonis* (S₁ 666), *Mateysunos* (MV 413), *Mathufonis* (S₁ 721), *Matyaszowicz* 2 (MV 241, 427), *Matfaycia* 3 (kilm.; V 64, 95, 145), *Matfaytys* 2 (MV 405; V 29), *Matulewicz* (S₂ 59), *Matuzonis* (kilm.; MV 183), *Mełafkaiciem* (inag.; VSM 353), *Michailowicza* (kilm.; MV 284), *Michalkowicz* (MV 187), *Michalowicz* 2 (S₁ 531; S₂ 18), *Michalowicza* 2 (kilm.; MV 147, 227), *Michalowiczowi* (naud.; S₂ 19), *Michnaycia* (kilm.; MV 85), *Michnowicz* (S₁ 649), *Michowfkiego* (kilm.; S₂ 29), *Mikiewicz* 2 (MV 307; S₂ 19), *Mikłafzewicz* 2 (S₁ 669; S₂ 116), *Mikłafzewicza* 2 (kilm.; V 214; VSM 62), *Mikołaiewicza* (kilm.; MV 66), *Mikołaiewiczowi* (naud.; MV 274), *Mikołaiowicza* (kilm.; V 20), *Milaśewicz* (MV 57), *Mitkiewicz* (kilm.; MV 143), *Moyżeszowicz* (S₂ 134), *Pacewicz* (MV 178), *Paciunas* (M 244), *Paskiewicz* (S₁ 377), *Paszkiewiczem* (inag.; VSM 546), *Pawłowicz* 7 (M 56, 110, 413; MV 242, 34; S₁ 339, 657), *Pawłowicza* 3 (kilm.; MV 172, 221; VSM 228), *Petkiewicz* (MV 237), *Petkun* (VSM 218), *Piotrowicza* 3 (kilm.; M 434; V 197; VSM 286), *Piotrowiczowi* (naud.; S₂ 52), *Romanowicz* 5 (M 516; S₁ 229, 285; V 105; VSM 62), *Romanowicza* (kilm.; VSM 71), *Romanowfki* 3 (M 53; MV 408; S₂ 85), *Romanowskiego* (kilm.; S₁ 285), *Romanowfkiemu* (naud.; V 226), *Romaszkiewicz* (kilm.; MV 319), *Sczëpanowicz* 5 (M 261; MV 37; S₁ 140, 545; V 5), *Szczësnowicz* 2 (M 99; VSM 316), *Sidor* (M 247), *Sienkiewicz* (MV 154), *Simonis* 3 (M 29; S₁ 28; S₂ 222), *Symonowicz* 3 (S₁ 46; V 93, 167), *Stanisławowicza* 3 (kilm.; MV 29, 159, 397), *Stanisławowiczowi* 3 (naud.; MV 397; V 135, 155), *Staniulewicz* (kilm.; MV 418), *Stankiewicz* (MV 434), *Stankiewicz* (kilm.; MV 145), *Stankiewicz* (naud.; MV 434), *Stankowicz* 2 (S₂ 31; V 44), *Stankuna* (kilm.; MV 155), *Stasiewicz* (M 369), *staśkiewicz* (S₂ 181), *Stephanowicz* 9 (M 517; MV 56, 88, 156, 182, 320; S₁ 14, 629; S₂ 112), *Szymanowicz* (S₂ 181), *Szymanowski* 2 (M 266; VSM 252), *Szymkiewicz* (kilm.; V 51), *Szymkowicz* 4 (M 408; V 9, 109; VSM 240), *Szymkowicza* (kilm.; V 15), *Szymkun* 2 (M 192; V 262), *Szymkuna* (kilm.; VSM 343), *Szymkun* (MV 54), *Szymon* (MV 338), *Szymonowicz* (MV 435), *Tomaśiewicz* 5 (S₂ 64, 173; V 135, 215, 221), *Tomkiewicz* (S₂ 34), *Tomkiewicz* (kilm.; VSM 453), *Tomkun* (S₂ 142), *Urbanowicz* 6 (M 230; MV 111; S₁ 61, 100; S₂ 133; VSM 34), *Urbanowicza* (kilm.; MV 228), *Wacławowicz* 4 (M 176, 223; S₂ 159; V 249), *Waytkunas* (VSM 160), *Walentynowicz* 6 (S₁ 175, 694; S₂ 69; VSM 59, 253, 281), *Walentynowicza* 2 (kilm.; MV 27, 69), *Walentynowiczowi* (naud.; V 50), *Walowicz* (V 42), *Węclawowicz* 4 (M 113, 285; S₂ 153, 165), *Wenskiewicz* (VSM 339), *Więckiewicz* (S₂ 216), *Więckowicza* 2 (kilm.; S₁ 244; V 183), *Więckowiczem* (inag.; V 177), *Woyciechowicz* 8 (M 1, 335, 521; MV 157, 211; S₁ 46; S₂ 185, 236), *Woyciechowicza* (kilm.; VSM 78), *Woytkunowicz* (S₂ 242), *Wołłowicz* (M 532), *Zienicki* (S₂ 232) ir kt.

Šaltiniuose surasta 270 asmenvardžių, kuriuos galima sieti su konkrečiais slavų kalbų apeliatyvais. Tai sudaro net 29% nelietuviškos kilmės antroponimų, pvz.: *Balbierun* (S₁ 554), *Balwierowicz* (M 142), *Balwierun* (M 52), *Bałwierz* (MV 258), *Baranowski* (MV 257), *Bednarz* 7 (MV 108, 179, 196, 298, 326; V 60, 219), *Bednarza* 2 (kilm.; MV 192; VSM 281), *Bielskiego* (kilm.; S₂ 30), *Boiarzyn* (M 561), *Brakarzewicz* (S₂ 425), *Budnik* 2 (MV 291, 306), *Budnika* 2 (kilm.; MV 103, 219), *Cieszynski* (S₂ 170), *Czaiewski* 2 (M 165; S₁ 427), *Czarnawski* 4 (M 4, 239; V 274; VSM 199), *Czarny* (S₁ 187), *Czernia* (kilm.; V 305), *Dobrzytałowski* (S₂ 244), *Garbarza* (kilm.; VSM 366), *Garncarz* (V 100), *Garncarza* 3 (kilm.; MV 104, 397, 433), *Gorski* 2 (S₁ 569; S₂ 211), *Gradowski* 2 (M 281, 515), *Gradowskiego* (kilm.; V 150), *Kalinowski* (V 125), *Kamienjskiemu* (naud.; MV 390), *Kobelski* (S₂ 177), *Kossowski* (VSM 50), *Kotlarz* (M 137), *Kotlarza* 2 (kilm.; MV 208; V 188), *Koval* 3 (M 554, MV 257, 413), *Kovala* (kilm.; MV 257), *Kovale* 2 (dgs. VSM 521), *Kowalewskim* (inag.; MV 231), *Kozakiewicz* (MV 314), *Kozietkowicz* 2 (V 270; VSM 202), *Koziemiakaitis* (M 16), *Kramnik* 2 (MV 353; V 236), *Krawiec* (MV 364), *Krupski* 2 (MV 143; VSM 524), *Kusznierz* (kilm.; VSM 21), *Malarz* (VSM 45), *Malinowski* (MV 439), *Masalski* (VSM 221), *Melnikowicz* (S₁ 318), *Mielnika* (kilm.; MV 140), *Mielnikowicz* (M 309), *Mielnikowicza* (kilm.; VSM 280), *Mielnikowiczowi* (naud.; V 209), *Mioduszewski* (M 235), *Młeczko* (S₁ 663), *Młynarza* (kilm.; V 125), *Młodzianowski* (S₁ 722), *Mułarz* 3 (MV 173, 258; VSM 133), *Mularza* 2 (kilm.; MV 257, 433), *Orłowski* (S₁ 547), *Orłowskiego* 2 (kilm.; MV 57, 60), *Ostrowski* (MV 184), *Piekarzowi* (naud.; MV 426), *Piwowara* (kilm.; MV 321), *Piwowarowi* (naud.; M 439), *Poftrzygacz* 3 (M 53; MV 166; VSM 20), *Przewoźnika* (kilm.; MV 150), *Puczkiewicz* (S₁ 614), *Puczkiewiczem* (inag.; V 232), *Puhacz* 2 (M 127; VSM 215), *Raczo* (S₁ 140), *Rakowski* (VSM 359), *Rybak* (MV 430), *Rybniaka* (kilm.; MV 347), *Rymarz* 2 (M 41; VSM 138), *Rymarza* (kilm.; MV 342), *Rzeczyca* (S₂ 166), *Rzeczycki* (S₂ 201), *Rzęźnik* 7 (M 66; MV 224, 240; S₁ 448; VSM 240, 371, 448), *Rzęźnikiem* (inag.; MV 216), *Sczohola* (kilm.; VSM 234), *Siodlarz* (MV 379), *Skotnicki* (VSM 230), *Słofarz* 5 (MV 122, 238, 326, 353, 356), *Sluszkiewicz* (MV 224), *Sokołowskiemu* (naud.; MV 220), *Stelmach* (V 185), *Stolarz* 2 (M 353; MV 81), *Stuczny* (MV 183), *Szablowskiego* (kilm.; MV 401), *Szelezniewicz* (MV 95), *Szewca* 2 (kilm.; MV 199; S₁ 332), *Szewcem* 2 (inag.; VSM 300, 322), *Szklarz* 2 (V 172; VSM 376), *Szwiec* 2 (V 90, VSM 2), *Tatarzyn* (M 203), *Tkacz* 6 (MV 106, 232, 334, 351; V 185; VSM 223), *Tokarz* 2 (MV 340; VSM 249), *Tokarza* 2 (kilm.; MV 104, 230), *Wydra* (S₁ 102), *Wołk* (V 64), *Wolskiego* (kilm.; V 123), *Zapolski* (S₂ 225), *Zapolskiemu* (naud.; MV 81), *Zarecki* (V 94), *Zawacki* (MV 125), *Złotnik* (VSM 370), *Złotnika* (kilm.; MV 81), *Zuk* (M 40), *Zukowski* (MV 49) ir kt.

Šios kilmės asmenvardžių gausa laikytina specifine miestiečių luomo antroponimijos ypatybe (dar plg. Zinkevičius 1977b: 116).

Kai kurių šios grupės asmenvardžių atsiradimą būtų galima laikyti jau minėto antroponimų slavinimo pasekme. Kita vertus, turint omenyje miestiečių migracijos faktą bei kitas aplinkybes, neatmestina ir dalies šių antroponimų skolinimo galimybė.

Šaltiniuose užfiksuoti 155 germaniškos kilmės antroponimai. Jie sudaro nedidelį kauniečių nelietuviškos kilmės asmenvardžių pogrupį, t. y. 16%. Kaune gyveno vokiečių ir, savaime aišku, jų įvardijimų pateko į miesto aktų knygas²⁴, pvz.: *famatus Valentin Bekier civis caunensis* (S₁ 134), *hon(estus) Andreas Betkier civis caunen(sis)* (S₂ 80), *hon(estus) Matthias Biner civis caunen(sis)* (S₁ 342), *honestus Hieronimus Bitkier civis caunensis* (S₁ 662), *famat(us) Fridericus Bitner civis caunen(sis)* (S₁ 440), *slawetnego pana Andriśa Braunhardta ławnika i mieszczanina kowieńskiego* (kilm.; V 221), *famat(us) Hieronimus Butgier civis caunen(sis)* (VSM 158), *pana Jakuba Ditrycha mieszczanina kowieńskiego* (kilm.; MV 151), *uczciwego Foltina Eggierta piekarza i mieszczanina kowieńskiego* (kilm.; MV 151), *hon(estus) Hanufius Fogiell civis et negotiator caunen(sis)* (S₁ 489), *panu Michałowi Fokowi kupcowi obywatelowi kowień(skiemu)* (naud.; VSM 521), *famat(us) Christophor Fux civis et negotiator caunen(sis)* (S₂ 167), *hon(estus) Valentinus Fus civis caunen(sis)* (S₂ 195), *slawetny pan Clauss Gross mieszczanin i ławnik kowieński* (VSM 389), *hon(estus) Georgius Halerth civis caunen(sis)* (S₁ 776), *Matys Hein wójt kowieński* (S₁ 445), *hon(estus) Gabriel Hering civis et sartor caunen(sis)* (M 320), *slawetnemu panu Hanus Hoffmanowi burmistrzowi kowieńskiemu* (naud.; VSM 111), *Reinholdum Janson civis caunen(sis)* (S₁ 20), *hon(estus) Hanusius Jung sutor caunen(sis)* (S₂ 222), *Nicolaus Kraus civis caunen(sis)* (S₂ 46), *hon(estus) Marcin Kreczmer civis caunen(sis)* (M 403), *pana Hanuśa Lidki ławnika kowieńskiego* (kilm.; MV 201), *slawetnemu panu Pawłowi Meierowi mieszczaninowi kowieńskiemu* (naud.; S₂ 240), *Christophor Petersen negotiator caunen(sis)* (S₂ 133), *slawetnemu Jakubowi Smittowi obywatelowi kowieńskiemu* (naud.; MV 55), *pan Daniel Szepper ławnik kowieński* (V 99), *uczciwego Pawła Szmuka mieszczanina kowieńskiego* (kilm.; MV 77), *pana Michala Szuberta ławnika kowieńskiego* (kilm.; MV 356), *uczciwy Piotr Szulc piekarz* (MV 168), *Jakuba Uberscharza aptekarza i mieszczanina kowień(skiego)* (kilm.; V 64), *hon(estus) Andreas Wegner civis caunen(sis)* (S₂ 196), *pana Lorensa Weisa mieszczanina i balwierza kowień(skiego)* (kilm.; VSM 90) ir kt.

Dalis kalbamųjų antroponimų įsitvirtino lietuvių vardyne. Tai tipiškas pavardžių skolinimo atvejis, kai germaniškos kilmės asmenvardžiais įvardijami asmenys dėl kultūrinių ryšių su kitos tautos atstovais bei istorinių aplinkybių, matyt, vėliau pamažu lietuvejė²⁵. Šį faktą iš dalies paliudija ir tai, kad 48 (31%) šių

²⁴ Plačiau apie XVI–XVIII a. Kaune gyvenusių vokiečių-liuteronų bendruomenę žr. Kiaupa 1977: 13–26; 1988: 28; 2000: 67. Dar apie Kauno miesto dalies – Fredos – germaniškos kilmės oikonomus žr. Taluntytė 1998: 157–165.

²⁵ Apie tokį reiškinių žr. TMOI 1986: 123.

asmenvardžių atėjo iki mūsų dienų, t. y. dabar funkcionuoja lietuvių vardyne. Palyginus minėtuosius antroponimus su dabartinėmis lietuvių pavardėmis, buvo pastebėta, kad dalis šių germaniškos kilmės pavardžių yra užfiksuota ir apie Kauną, pvz.: *Bèkeris*, *Bùtkeris*, *Fògelis*, *Fùksas*, *Hòfmanas*, *Kráuzė*, *Mejeris*, *Šùlcas*, *Vègneris*, *Veisas*²⁶ ir kt.

Dalis tiriamų asmenvardžių, kaip jau buvo minėta, priskirti trečiajai grupei, kuri įvardyta **kiti asmenvardžiai**. Jų yra 115, tai sudaro 8% visų antroponimų. Tai daugiausia neaiškos kilmės asmenvardžiai. Jų yra apie 80, t. y. 70% kalbamosios grupės antroponimų, pvz.: *Brandžaycia* (kilm.; MV 137), *Brandžaytis* 3 (M 148; S₂ 19; V 34), *Cieklik* (S₂ 34), *Cyrewicza* (kilm.; VSM 361), *Digris* (S₂ 212), *Gielnis* (V 55), *Gruminaicia* (kilm.; V 26), *Krusžaytis* (MV 202), *Kuncewicz* (V 305), *Kuncze* (MV 283), *Plekaytis* (VSM 284), *Požera* (MV 376), *Szydiszko* (M 511), *Zuman* (MV 130) ir kt.

Likusieji asmenvardžiai yra tokie, kurių kilmė gali būti vertinama keleriopai. Jų yra apie 35, tai sudaro 30% trečiosios grupės asmenvardžių: *Dyluna* (kilm.; MV 274), *Gasciewicz* 2 (V 551; VSM 551), *Gaszciewiczza* (kilm.; S₁ 244), *Kalikowicz* (MV 398), *Karp* (V 16), *Labunowski* (kilm.; MV 398), *Lesiowicz* (MV 73), *Nieftanaytis* (MV 309), *Pilecki* (MV 351), *Podęgis* (MV 384), *Pracewicz* (MV 273), *Rawa* 3 (S₁ 552; V 52; VSM 49), *Rawy* 2 (kilm.; V 69, 218), *Rudžianſki* 2 (S₂ 74, 88), *Sakowski* 2 (M 23; S₂ 41), *Sotkun* (VSM 105), *Szukniewiczza* (kilm.; MV 431), *Szwab* (S₁ 171), *Szwabowicz* 2 (M 276; V 227), *Szwabowicza* (kilm.; VSM 203), *Tylewicz* 2 (S₂ 124; V 161), *Tylewicza* 2 (kilm.; V 220, 277), *Tuszewski* (S₂ 141), *Wilaikowiczowi* (naud.; VSM 184), *Witkowicz* (MV 284), *Witkowski* (MV 200).

Norint išryškinti miestiečių luomo asmenvardžių kilmės specifiką, tyrimo duomenys buvo palyginti su Kriaunų parapijos 1687–1691 m. krikšto ir 1679–1693 m. jungtinių knygų antroponimų kilmės analizės rezultatais (plg. Maciejauskienė 1993: 97)²⁷. Kaip jau minėta, įvertinus kilmės požįriū 1463 Kauno miestiečių asmenvardžius (antruosius dvinario įvardijimo narius) buvo išskirtos trys antroponimų grupės: lietuviškos kilmės asmenvardžiai, nelietuviškos kilmės asmenvardžiai ir kiti asmenvardžiai (neaiškos kilmės ar galimi keleriopai interpretuoti antroponimai). Panašiai buvo suskirstyti ir 1044 tirti Kriaunų parapijos asmenvardžiai.

Tarp kauniečių antroponimų 27% yra lietuviškos kilmės, o tarp Kriaunų parapijos bažnytinio šaltinio asmenvardžių lietuviškos kilmės antroponimai sudaro apie 44%.

²⁶ Dabartinės pavardės pateikiamos iš: *Lietuvių pavardžių žodynas* 1–2, Vilnius: Mokslas, 1985–1989.

²⁷ V. Maciejauskienė, ištyrusi XVII a. Kriaunų parapijos asmenvardžių kilmę, išskyrė tokias pagrindines jų grupes: lietuviškos ir nelietuviškos kilmės. Be šių, dar buvo išskirtos dvi antroponimų grupės: be kitokios, gali būti ir lietuviškos kilmės ir neaiškos kilmės (plg. Maciejauskienė 1993: 59).

Nelietuviškos kilmės Kauno miestiečių antroponimų yra 65%. Tuo tarpu Kriaunų parapijoje jie sudaro tik 32% visų asmenvardžių.

Palyginimo rezultatai rodo, kad Kauno miesto aktų knygoje, skirtingai negu Kriaunų parapijos bažnytniame šaltinyje, žymiai daugiau nelietuviškos kilmės antroponimų. Šis gausus kauniečių asmenvardžių sluoksnis vertintinas kaip specifinis miestiečių luomo antroponimijos bruožas. Tikėtina, kad tai būdinga visai Lietuvos miestiečių istorinei antroponimijai²⁸.

Išvados

1. Ištyrus kilmės požiūriu XVII a. Kauno miesto aktų knygų 1463 kauniečių asmenvardžius (antruosius dvinario įvardijimo narius) buvo išskirtos trys antroponimų grupės: lietuviškos kilmės asmenvardžiai, nelietuviškos kilmės asmenvardžiai ir kiti asmenvardžiai (neaiškos kilmės ar galimi keleriopai interpretuoti antroponimai).

2. Aptarti 400 (27% visų asmenvardžių) Kauno miestiečių antroponimai yra lietuviškos kilmės. Šioje grupėje lietuvių senųjų dvikamienių ir iš jų sudarytų patronimų – 43 (11%), dvikamienių asmenvardžių trumpinių bei pastarųjų priesaginių vedinių – 30 (~8%), pravardinės kilmės – 327 (81%).

3. Nelietuviškos kilmės antroponimų grupėje 948 (65% visų tirtų) asmenvardžiai. Tarp jų 523 (55%) antroponimai, kilę iš krikščioniškų vardų, 270 (29%) slaviškų apeliatyvinės kilmės asmenvardžių ir 155 (16%) germaniškos kilmės antroponimai.

4. Trečiajai grupei priskirta 115 asmenvardžių, t. y. 8% visų antroponimų. Ją sudaro 80 (70%) neaiškos kilmės asmenvardžių ir 35 (30%) tokie antroponimai, kurių kilmė gali būti vertinama keleriopai.

5. Tyrimo duomenis palyginus su XVII a. Kriaunų parapijos krikšto ir jungtinių knygų asmenvardžių kilmės analizės rezultatais matyti, kad nelietuviškos kilmės antroponimų Kauno miesto aktų knygoje yra apie 65%, o Kriaunų bažnytniame šaltinyje – tik 32%. Tai paliudija miestiečių luomo asmenvardžių kilmės specifiką.

LITERATŪRA

- Bahlow H. 1967: *Deutsches Namenlexikon*, München: Keyserische Verlagsbuchhandlung.
Biryła M. 1966: Бірыла М. Б. *Беларуская антрапанімія*, Мінск: Навука і техника.
Biryła M. 1969: Бірыла М. Б. *Беларуская антрапанімія*, Мінск: Навука і техника.
Biryła M. 1982: Бірыла М. Б. *Беларуская антрапанімія*, Мінск: Навука і техника.

²⁸ Panašios miestiečių asmenvardžių kilmės tendencijos pastebėtos 1752–1798 m. Kėdainių parapiinės šv. Jurgio bažnyčios krikšto knygoje (LVIA. F. 1424. Ap.1. B. 1).

- Biržiška V., Biržiška M. 1987: *Lietuvos studentai užsienio universitetuose XIV–XVIII amžiais*, Čikaga: Lituanistikos instituto leidykla.
- Brechenmacher J. 1960: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Familiennamen* 1, Limburg a. d. Lahn: C. A. Starke Verlag.
- Brechenmacher J. 1963: *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Familiennamen* 2, Limburg a. d. Lahn: C. A. Starke Verlag.
- Būga K. 1958: Apie lietuvių asmens vardus. – *Rinkiniai raštai* 1, Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 201–269.
- Falk K. O. 1963: Ze studiów nad sławizacją litewskich nazw miejscowych i osobowych. – *Scando-Slavica* 9, 87–103.
- Falk K. O. 1966: O metodach sławizacji litewskich nazw osobowych i miejscowych. – *Språkliga Bidrag* 5(22), 1–16.
- Fraenkel E. 1962: *Litauisches etymologisches Wörterbuch* 1, Heidelberg-Göttingen: Carl Winter, Universitätsverlag.
- Fraenkel E. 1965: *Litauisches etymologisches Wörterbuch* 2, Heidelberg-Göttingen: Carl Winter, Universitätsverlag.
- Gottschald M. 1954: *Deutsche Namenkunde. Unsere Familiennamen nach ihrer Entstehung und Bedeutung*, Berlin: Verlag Walter de Gruyter u. Co.
- Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku, Wrocław: Zakład imienia Ossolińskich – wydawnictwo, 1953.
- Jonikas P. 1973: Lietuvos studentų pavardės XV–XVIII a. Europos universitetuose. – *Lituanistikos darbai* 3, 201–216.
- Kiaupa Z. 1973: Kauno miesto senojo archyvo likimas. – *Lietuvos TSR mokslų akademijos darbai*. Ser A, 2(43), 125–140.
- Kiaupa Z. 1977: Kovos tarp liuteronų ir katalikų Kaune iki XVIII a. vidurio. – *Religinės kovos ir erezijos Lietuvoje* 4, 13–26, Vilnius: Mintis.
- Kiaupa Z. 1988: Kauno miesto vaitas ir jo aktų knygos XVI–XVII a. pirmojoje pusėje. – *Lietuvos miestų istorijos šaltiniai*, Vilnius: Mokslas, 25–46.
- Kiaupa Z. 2000: Kauno vaito XVI a. vidurio knygos prabyla lietuviškai. – *Kultūrų sankirtos*, Vilnius: Diemedžio leidykla, 66–92.
- Kuzavinis K., Savukynas B. *Lietuvių vardu kilmės žodynas*, Vilnius: Mokslas, 1987.
- Lietuvių pavardžių žodynas* 1–2, Vilnius: Mokslas, 1985–1989.
- Maciejauskienė V. 1990: Мацеяускене В. Влияние языка источников на вариантности литовских фамилий в XVIII веке. – *Bało-słowiańskie związki językowe. Prace Slawistyczne* 81, Wrocław i in.: Wydawnictwo polskiej akademii nauk, 263–273.
- Maciejauskienė V. 1991: *Lietuvių pavardžių susidarymas*, Vilnius: Mokslas.
- Maciejauskienė V. 1993: Kriaunų parapijos XVII–XVIII a. asmenvardžiai. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 32: *Baltų onomastikos tyrinėjimai*, 34–99.
- Maciejauskienė V. 1994: *Lietuvių pavardės: raida ir kilmė (habilitacinis darbas)*, Vilnius.
- Maciejauskienė V. 1997a: Dėl lietuvių pavardžių (asmenvardžių) klasifikavimo. – *Baltistica*, 32(1), 101–109.
- Mažiulis V. 1998: Dėl pavardės Daukša. – *Baltistica* 33(2), 154.
- Mažiulis V. 1999: Dėl lie. Daukša kilmės. – *Tarptautinė konferencija: Mikalojus Daukša ir jo laiko kultūros kontekstas. Konferencijos tezės. Vilnius, 1999 m. spalio 21–22 d.*, Vilnius: Vilniaus universitetas, 30.
- Otrębski J. 1963: Sławizacja litewskich nazw wodnych i miejscowych. – *Z polskich studiów slawistycznych*. Seria 2: *Językoznawstwo*, 267–268.
- Ragauskaitė A. 1999: XVI a. II pusės Kauno miestiečių lietuviškos kilmės asmenvardžiai. – *Lietuvių kalbotyros klausimai* 41, 145–158.
- Ramonienė M. 1987: Рамоные М. Литовские фамилии конца XVIII в. Автореферат дис. [...] канд. филол. наук, Вильнюс.

- R o s p o n d S. 1967: *Słownik nazwisk śląskich 1*, Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy im. Ossolińskich-Wydawnictwo.
- R o s p o n d S. 1973: *Słownik nazwisk śląskich 2*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich-Wydawnictwo.
- S a l y s A. 1983: Mūsų lietuviškieji vardai. – *Raštai 2*, Roma: Lietuvių katalikų mokslo akademija, 267–284.
- Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, Kraków: Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego, 1995.
- Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych 1–10*, Kraków: Polska Akademia Nauk, Instytut Języka Polskiego, 1992–1994.
- S t a l t m a n ė V. 1981: С т а л т м а н е В. Э. *Латышская антропонимия. Фамилии*, Москва: Наука.
- T a l u n t y t ė N. 1998: Istoriniai Fredos vietovardžiai. – *Kauno istorijos metraštis 1: Vytauto Didžiojo universitetas*, 157–165.
- T M O I – *Теория и методика ономастических исследований*, Москва: Наука, 1986.
- U n b e g a u n O. 1989: У н б е г а у н О. Б. *Русские фамилии*, Москва: Прогресс.
- W o l f f A. 1957: Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku. – *Studia źródłoznawcze 1*, 155–181.
- Z i n k e v i č i u s Z. 1976: W sprawie kontaktów językowych litewsko-polskich w Wilnie w XVII wieku. – *Acta Baltico-Slavica 9*, 125–131.
- Z i n k e v i č i u s Z. 1977a: Iš lituanizmy Vilniaus XVII a. pradžios lenkiškuose rankraščiuose. – *Žmonės ir kalba*, Vilnius, 93–101.
- Z i n k e v i č i u s Z. 1977b: *Lietuvių antroponimika. Vilniaus lietuvių asmenvardžiai XVII a. pradžioje*, Vilnius: Mokslas.
- Z i n k e v i č i u s Z. 1977c: Tėvavardinė asmenvardžių sistema Lietuvoje. – *Baltistica. II priedas*, 151–156.
- Z i n k e v i č i u s Z. 1997: XVII a. dvarų inventoriai – Rytų Lietuvos antroponimikos ir demografijos šaltinis. – *Lietuvių kalbotyros klausimai 38*, 63–80.

ON THE ORIGIN OF PROPER NAMES BORNE BY RESIDENTS OF KAUNAS IN THE FIRST HALF OF THE 17th CENTURY

Summary

For this paper, the names of 1463 townsmen, entered into official documents of the town of Kaunas in the first half of the 17th century, were examined with regard to their origin. Only the second components of bipartite anthroponyms were taken into consideration. Three groups were singled out: names of Lithuanian origin, names of non-Lithuanian origin and names whose origin is unclear or allows of more than one interpretation.

Among the names singled out for examination, 400 (27%) were of Lithuanian origin. They comprised archaic Lithuanian compound names and patronymics derived from them (43 = 11%), shortened forms and suffixal derivatives of such compound names (30 = 8%), and second names that originated as nicknames.

948 names proved to be of non-Lithuanian origin (65% of those examined). Among them were 523 names associated with the Christian tradition (55%), 270 names derived from Slavic appellatives (29%) and 155 names of Germanic origin (16%).

The third group, consisting of 115 names, made up 8% of the total number of anthroponyms singled out for investigation. Among them, 80 (= 70%) were unclear as to their origin, and 35 (= 30%) were susceptible of several interpretations.

By way of comparison, the proper names entered in the same period into the birth and marriage registers of the parish of Kriaunai were also examined with regard to their origin. In the Kaunas documents, names of non-Lithuanian origin make up some 65% of the total number, whereas in the church books of Kriaunai they amount to a mere 32%. This shows that townsfolk had distinctive features of their own as far as the origin of their proper names are concerned.

Alma RAGAUSKAITĖ
Lietuvių kalbos institutas
Antakalnio g. 6
LT-2055, Vilnius, Lietuva

Gauta 2000 02 24